

Huber Lipót

Jézus Krisztus születésének esztendeje és a keresztény időszámítás

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Huber Lipót

Jézus Krisztus születésének esztendeje és a keresztény időszámítás

Bővített külön lenyomat a „Katholikus Szemle” 1903. évfolyamából

---

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című füzet elektronikus változata. A füzet 1904-ben jelent meg a szerző kiadásában.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
I. Jézus Krisztus születésének esztendeje	4
II. A keresztény időszámítás	12

I. Jézus Krisztus születésének esztendeje

Sajátszerű tény, hogy az ó- és újvilág határán megjelent Istenembernek, Jézus Krisztusnak, a világtörténet e legnagyobb, legkimagaslóbb alakjának – ha ugyan szabad így kifejezni magunkat – születési esztendeje a mai napig vitás kérdés. Tagadhatatlan ugyanis, hogy az annak megállapíthatása céljából tett nagy kutatások s az e kérdés tisztázásával foglalkozó munkáknak könyvtárrá szaporodása dacára, e bonyolult kérdésnek mindenkit kielégítő eldöntése még mindig nem sikerült.

Patrizzai csak a XIV. századig 217 szerzőt sorol föl, akik e kérdéssel foglalkoztak. A XIV. század óta pedig ismét egész serege a tudósoknak törekedett azt megoldani, s ezek dacára kénytelenek vagyunk azt tapasztalni, hogy még most sincs teljes egyetértés közöttük az iránt, mikor született a világ Üdvözítője. A R. é. utáni 747–753. évek mindegyikének megvolt már a maga szószólója, védője. Így Sanclemente, Ideler és Sepp 747-re, Schegg és Cornely 748-ra, Garucci, Dankó, Schanz és Raska 749-re, Didon 747–750. közé, Radányi 750-re, Riess 752-re, Seyffarth 753-ra teszi Jézus születési évét.

Hogy e kérdés végleges eldöntése egyike a legnehezebb föladatoknak, a megfelelő adatok hiányosságában keresendő. Hisz maguk az evangéliumok, melyek pedig oly tüzetesen, oly részletesen írják le Jézus életét, születésének *esztendejéről* határozottan és világosan nem értesítenek; mindössze csak néhány támpont az, amit bennük erre nézve találunk.

Minthogy tehát az evangélisták világosan nem jelölik meg ez esztendőt, azért a Jézus születésével összefüggő s általuk említett mellékkörülményekből: két tagadhatatlan történeti tényből kell kiindulnunk, melyek alapján Jézus születési esztendejét két határpont közé szorítjuk, melyek egyikén innen s másikán túl nem születhetett.

Az első az, hogy Jézus Krisztus *N. Heródes uralkodása alatt*,¹ mégpedig annak *vége felé* született, mert Heródes halálakor Jézus még kis gyermek volt, amiből önként következik, hogy Jézus születése és Heródes halála között csekély időköz lehetett.² Minthogy pedig Heródes a R. é. utáni 753-ik évnek tavaszán, kevéssel a húsvét ünnepe előtt halt meg, azért Jézus születésének keletét lehetetlen a R. é. utáni 753-ik év tavaszán *innen* keresni.

A második tény az, hogy Jézus *az Augustus császár által elrendelt általános népszámlálás idején* született.³ Ez a rendelet pedig R. é. után 752-ben adatott ki s minthogy az akkori idők lassú közlekedése miatt bizonyára beletellett néhány hónapba, míg azt a távol Palesztina városaiban és falvaiban is kihirdették, azért nem kereshetjük Jézus születési idejét 752. ősze *előtt*.

Jézus tehát R. é. után 752-nek vége és 753-nak eleje között született. Lássuk ennek bizonyítékait.

* * *

Érvelésünk kiindulási pontja Heródes halálozási évének meghatározása; ez ugyanis az a határ, mely *után* Krisztus *nem* születhetett, mert az evangélium alapján bizonyos, hogy a Megváltó születésekor Heródes még életben volt.⁴

Heródes király pedig R. é. után 753. március hó közepén halt meg. Kitűnik ez először Heródes uralkodásának tartamából, mely Flavius József szerint 37 teljes évig tartott azon időtől, mikor őt a római tanács a királyi méltóságra emelte s illetőleg 34 évig az utolsó

¹ Máté 2,1; Lukács 1,5.

² Máté 2,20.

³ Lukács 2,1.

⁴ Máté 2,1.22.

hazmoneusnak, Antigonusnak kivégeztetésétől.⁵ Minthogy pedig Judea királyává csak azon békekötés után neveztetett ki, melyet Octavius, Antonius és Pompejus 715 nyarán Misenumban kötöttek, vagyis ez év őszén,⁶ a királyság tényleges birtokába pedig 718 szeptember havában jutott, amikor Sosiussal egyesülve Jeruzsálemet elfoglalta: világos, hogy 752 őszén töltötte be uralkodásának 37-ik, illetve 34-ik évét. S minthogy Flavius József szerint ezután, kevéssel a húsvéti ünnep előtt halt meg,⁷ halálozási esztendeje R. é. után 753.

De kitűnik ez máshonnan is. Heródes halála ugyanis egy tavaszi holdfogyatkozás és a húsvéti ünnep között történt, mert a húsvét ünnepén már fia, Archelaus ült Judea trónján.⁸ Pontos csillagászati számítások szerint ez idő körül Jeruzsálemben s általában Palesztinában látható holdfogyatkozás kettő volt. Az egyik, mely részleges volt, R. é. után 750. március 12/13 közötti éjszakára esett; a másik pedig, mely teljes volt, 753. január 9/10 közötti éjen volt.

Flavius József szerint a Heródes halálát megelőző holdfogyatkozást emlékezetessé tette két híres és nagytekintélyű jeruzsálemi törvénytudónak, Júdásnak és Matthiásnak és ezek túlbuzgó negyven tanítványának kegyetlen kivégeztése, mely közvetlen az e gyászos napot követő éjszaka volt, amivel mintegy az ég is szomorkodni látszott a király kegyetlensége miatt. Csoda-e tehát, ha e holdfogyatkozás oly mélyen vésődött Jeruzsálem és környéke lakóinak elméjébe, hogy még 90 évvel később, mikor Flavius József e dolgokat leírta, a zsidók még mindig élénken emlékeztek reá!

Az a kérdés már most, hogy e két holdfogyatkozás közül melyik volt az, mely Heródes halálát megelőzte.

A korviszonyok s a történet tüzetesebb vizsgálata kétségtelenné teszi, hogy a 750-iki, mely március 12/13-ára esett, nem lehetett az; mert teljesen lehetetlen a Flavius Józsefnél följegyzett mindamaz eseményeket, melyek azoknak a túlbuzgó zsidóknak kivégeztése és a Heródes halálát követő húsvétig történtek, abban a szűk időközben elképzelni, mely a kivégeztésre következő holdfogyatkozás és a csakhamar rá következő húsvét között fennmarad. A húsvét ugyanis ez évben április 10-ikére esvén, csak *egy havi* idő áll rendelkezésünkre. Míg ellenben a 753-iki évben nincs semmi nehézség. Ez évben ugyanis a holdfogyatkozás január 9/10-ikére esvén, innen a rákövetkező húsvéti holdtöltéig, mely ezen évben április 7-ikére esett, *három hónap*, illetve 88–89 napunk van. És tagadhatatlan, hogy *legalább* is ekkora időtartamra van szükségünk, hogy azt a sok eseményt kényelmesen elhelyezhessük benne, ami azalatt történt. Hogy állításunk alaposságáról meggyőződjünk, lássuk csak, mik is történtek Heródes életének utolsó szakában!

Még a holdfogyatkozás előtti napokban a napkeleti bölcsek érkeznek Jeruzsálembe. Miután elindultak Betlehembe, a már hetven éves Heródes (titkos) betegsége aggasztóvá lesz (január havában). A kegyetlen és gyűlölt zsarnok hamis halálhírét költik, ami elterjedvén Jeruzsálemben az elégtelen zsidók között, a bátrabbak – az akkori két nagytekintélyű jeruzsálemi törvénytudónak, Júdásnak és Matthiásnak túlbuzgó tanítványai – leverik és összezúzzák a Heródes által Jehova temploma előcsarnokának kapuja fölé helyezett római címet, a sást. Heródes orvosai tanácsára, a különben is forrongó és nyugtalankodó fővárosból az enyhébb éghajlatú *Jerikóba* viteti magát gyaloghintón. Itt bünteti meg a címersértő lázadók 40 főcinkosait. A két híres törvénytudót s azt a két tanítványukat, kik saját kezüleg szakították le a római sást, máglyára vettette, a többieket pedig fölakasztatta. A rákövetkező éjszaka volt az az emlékezetes *holdfogyatkozás* ... A kivégeztés napján

⁵ Antiqu. XVII. 8,1. „... βασιλευσας μεθ ον μεν ανειλεν Αντιγονον ετη τεσσαρα και τριαχοντα, μεθ ον δε υπο Ρωμαιων απεδεδειχτο, επτα και τριαχοντα.”

⁶ Appian, De bello civ. V. 75,76.

⁷ Antiqu. XVII. 8,4.

⁸ Antiqu. XVII. 6,4. és 9,3.

Heródes betegsége *rothadásba* kezd átmenni. Vegyünk föl a betegségnek ezen fokig való kifejlődéséhez körülbelül három hetet, azaz *21 napot*.⁹

Kínos betegsége rosszabbra fordulván, orvosok hivatnak konzultálás végett, kik elhatározzák, hogy a királyt a Holttenger keleti partján fekvő *Kalliroé* fürdőbe kell vitetni. Ez utazás előkészületeihez és foganatosításához (mely igen súlyos betegnél csak lassan megy, mert vinni kell és nem egyszer meg is kell vele állni), valamint a betegnek Kalliroében való elhelyezéséhez vegyünk föl *6 napot*.

Heródes használja a kalliroói kénes meleg fürdőket – mondjuk körülbelül *14 napig*.

Belátják azonban, hogy a fürdő nem használ. Egy olajfürdő majdnem halálát okozza. Elhatározzák, hogy visszaviszik Jerikóba; meg is történik. Vegyünk föl ehhez körülbelül *7 napot*.

Jerikóban a kétségbeesés és dühöngés sugallata alatt egy vérlázító rendeletet ad ki. Lekenyerezvén ugyanis ajándékokkal a hadsereget, meghagyja nekik, hogy az ország előkelő zsidait összefogdossák és a jerikói színgörbe zárják. Poroszlói szétmennek és tényleg Jerikóba hozzák az áldozatokat, hol katonákkal őrizteti őket. Szalomé nevű nővérével és sógorával, Alexassal pedig megfogadtatja, hogy halála után tüstént, még mielőtt a nép erről értesült, gyilkoltassák le a foglyokat. (Kijátszottnak látván magát a vissza nem térő napkeleti bölcsék által, ugyanekkor adhatta ki azt a csak az evangéliumban említett kegyetlen rendeletét is, hogy a két éven aluli betlehemi és környékbeli kisdedek megölessenek.¹⁰ Vegyünk föl erre *10 napot*.

Rómából megérkezik legidősebb fia, Antipater halálos ítéletének megerősítése, kit Heródes azért ítelt halálra, mert a trónra vágyván, összeesküvést szőtt atyja ellen .... Heródest testi fájdalmai túlságosan gyötrik, kínjainak egy nagyobb rohama alatt késsel önkezüleg ki akarja oltani saját életét, amit azonban megakadályoztak. Az eközben támadt zaj elhat Antipater börtönéig, ki azt híven, hogy atyja meghalt, nagy ígéretekkel igyekszik az öröktől kieszközölni szabadon bocsáttatását. Amint erről Heródes értesül, irgalom nélkül azonnal végrehajtatja rajta az Augustus császár által megerősített halálos ítéletet ... Öt nappal azután, hogy Antipatert kivégeztette, borzasztó kínok között meghal maga Heródes is, körülbelül két héttel húsvét előtt. Vegyünk föl ehhez *7 napot*.

A király halálát eleintén néhány napig titkolják; a hadsereg vezérei összehívatnak; Szalomé emberségesebben gondolkozván fivérénel, a színgörbén fogva tartott zsidókat nem öleti meg, hanem szabadon bocsátja. Heródes végrendelete ki lesz hirdetve; a temetés előkészületei megtétnek s aztán a király tetemét nagyszerű pompával átviszik az általa Betlehemtől délre épített *Heródium* nevű várba. Eltemettetése után kihirdetik az országban a gyászt. Vegyünk föl ehhez *7 napot*.

Archelaus, ki Judea trónjának örököse, megtartja atyjáért a zsidóknál szokásos hétnapi gyászt. Ez is tehát *7 nap*.

Ezután az udvar visszaköltözik *Jeruzsálembe*. Archelaus fölmege a templomba az ünnepélyes áldozatra; kihirdeti a népnek trónralépését s fogadja a hódolatot; kijelentvén, hogy Rómába fog menni, barátai számára lakomát rendez. Az atyja által kivégzettek hívei gyászünnepélyt és elégtételt követelnek az igazságtalanságért; megkezdődnek az egyezkedések, de nem vezetnek eredményre. Vegyünk föl ehhez *7 napot*.

Az elégtétlenek és összeesküvők egyre szaporodnak, s megerősödnek a húsvéti ünnepre a fővárosba jöttekkel. Kibékítésük sikertelen marad, úgy hogy Archelaus végre is nem tud magán másként segíteni, mint hogy húsvét ünnepén az áldozat bemutatása alatt megtámadja

⁹ Vö. e számításokra Riess F. S. J. „Das Geburtsjahr Christi”, Freiburg i. Br. 1880. 16. s köv. Bizonyításunk folyamán a lényeges pontokban követtük Riess teljesen megbízható történelmi és csillagászati kutatásainak eredményeit, melyekre nézve vö. még ugyanattól „Nochmals das Geburtsjahr Jesu Christi”, Freiburg i. Br. 1883.

¹⁰ Máté, 2,16.

csapataival a lázadókat és 3000 zsidót lemészároltat. Ezután sietve elmegy Rómába, hogy atyja végrendeletének megerősítését kérje Augusztustól.¹¹ Vegyünk föl ehhez *4 napot*.

Ha összeadjuk e legalacsonyabb számítással fölvetett napokat, *90 napot* kapunk eredményül. Ezek alatt könnyen megtörténhetett mindaz, amiről Flavius József értesít. Tegyük föl, hogy Heródes február második felében, talán e hó utolsó hetében érkezett vissza Kalliroéból Jerikóba, akkor e hó utolsó napjait az ő gyilkos tervei töltik ki és március közepe táján következett volna be halála. Niszán 15-ike, vagyis a húsvét ünnepe R. é. után 753. április 7-ikére esett.¹² A március közepétől húsvétig terjedő időt kitöltik azok az események, melyek Archelaus trónralépésétől az általa rendezett lakomáig történtek; a fölkelés kezdete húsvétra esik.

Amilyen könnyen elhelyezhető tehát ezen esetben mindaz, amit Flavius József ez időről ír, épp olyan nehéz, sőt erőszakos kísérlet azokat az eseményeket abba a *négy heti*, tehát csak *egy havi* ráhába beleszorítani, mely a 750-ik év föltételezése mellett március 13-ika és április 10-ike között rendelkezésünkre áll.¹³ Hiszen ez esetben, ha Heródes halála és a rákövetkező húsvét között két hét, vagy legalább tíz nap volt, akkor a túlbuzgók kivégeztetése napján volt holdfogyatkozástól a király haláláig csak *19 nap marad*; ebbe a tizenkilenc napi keretbe pedig mindazokat a dolgokat beleszorítani, melyek e két esemény között történtek, a mesterkedés semmi erőfeszítésével sem lehet. *Heródes tehát R. é. után 753-ban halt meg*.

* * *

Heródes halálozási évének meghatározásával azonban csak azon határpont van megállapítva, melyen innen nem születhetett Jézus Krisztus. Annak az időpontnak meghatározása céljából, mely előtt nem születhetett, vegyünk vizsgálat alá magának Jézusnak életéből két eseményt, ti. *Augusztus császárnak népszámlálási rendeletét és Krisztus megkereszteltetését* s kutatásunk arra az eredményre vezet, hogy Krisztus Urunk R. é. után 752. végén született.

Lukács evangéliuma alapján bizonyos, hogy Jézus Krisztus *Augusztusnak* azon ediktuma után született, mely az egész római birodalomban *általános* népszámlálást rendel el. „Ama napokban – így ír szent Lukács – parancs adaték ki Augusztus császártól, hogy írassék össze az egész világ.”¹⁴ Az „egész világ” alatt a *római birodalom* értendő, amennyiben az akkori egész művelt világot, az akkor ismert három világrész legnevezetesebb birtokait foglalta magában.

Róma pár évtizeddel Krisztus születése előtt befejezván hódításait, leltározni kezdé birtokait. Már Caesar, midőn Marcus Antoniuussal konzul volt, óriási mérnöki fölméréseket rendelt el az egész birodalom területén. A keleten Zenodor eszközölte azokat 24 év alatt; Theodot pedig a nyugaton csak 29 év múlva végezte be azokat. Egy egész sereg mérnök elkészítette tehát a római birodalom telekkönyvét („descriptio orbis”), mely néhány évvel Krisztus születése előtt (R. é. után 740-ben) a római tanács elé került.

Most pedig, hogy ismerte Róma a földterületeket, meg akarta tudni a *népességet* is. Ez Augusztus császár műve volt, aki Suetonius szerint birodalomszerte háromízben rendezett népszámlálást, először és harmadszor egy-egy társsal, másodszor pedig egyedül. E

¹¹ Távolléte alatt a heródesi dinasztia elleni lázadás kiterjedt az egész országra, melyet Varus csak nagy nehezen tudott ősztán leverni.

¹² A régi zsidók Niszán hó 15-ikén, illetőleg már 14-ikén este kezdték nyolc napon át ünnepelt húsvétjukat. Niszán 14-ikét pedig mindig a tavaszi napéjegyent (márc. 21.) követő első holdtöltekor tartották. Jeruzsálem pusztulása után azonban mellőzték a csillagászati momentumot s húsvétjukat gyakran a tavaszi napéjegyen előtt is tartották.

¹³ A 750-iki márc. 12/13-iki holdfogyatkozás (illetve holdtölte) és a rákövetkező húsvéti holdtölte között ugyanis csak egy hónap volt.

¹⁴ Lukács 2,1. s köv.

népszámlálások azonban csak a római polgárookra („cives”)¹⁵ vonatkoztak, akik Itálián kívül csak kis százalékát képezték a lakosságnak. A római polgárok ez összeírása pedig az Ancyrában (Kisázsziában, ma Angora) talált úgynevezett „*ancyrai emlék*” szerint a következő években történt: 726-ban, azután 746-ban és 767-ben.¹⁶

Akik Krisztus születési idejét a valóságnál előbbre teszik, ti. R. é. után 748, vagy 749-re, a szent Lukács által említett császári ediktumot a 746-ikának tartják. Ámde alaposan tévednek. Sem ez, sem a 726-iki, sem a 767-iki nem lehetett az, mert ez ediktumok csak a római polgárookra, a római polgár méltóságát és előjogait élvező személyekre vonatkozván, a *palesztinai zsidókra nem* terjedtek ki, tehát a szent családnak sem szóltak.

Más népszámlálási ediktum volt az, mely a *palesztinai zsidókra is* s következőleg a *szent családra is* vonatkozott, ti. az a sokkal szélesebb alapokra fektetett későbbi népszámlálási rendelet, melyet Augustus a római szenátussal folytatott tanácskozás után azon alkalomból bocsátott ki, midőn Janus temploma Rómában alatta harmadszor záratott be, mert az egész római birodalomban béke uralkodott. Célja pedig ez *általános* népszámlálásnak az volt, hogy annak alapján a birodalom összes provinciáiban egységesen reorganizálják az adókiivetést.¹⁷

Kérdés már most, melyik az az örökké emlékezetes esztendő, melyben ez az ediktum kiadatott? Megtudjuk azt egy az V. században élt latin egyházi írótól, *Orosius Pál* paptól (szül. 390.) s szent Ágoston tanítványától, aki történeti munkájának két helyén is világosan mondja, hogy ez általános népszámlálás R. é. után 752-ben rendeltetett el és vette kezdetét. Szavai ezek: „Augustus császár tehát R. é. után 752-ben, midőn napkelettől napnyugatig, északról délig s az egész tenger mentén minden népet a béke áldásaiban részesített, harmadszor zárta be Janus templomának kapuit. Azután ugyanezen évben (*tehát 752-ben!*) e császár elrendelé, hogy minden tartományban a vagyon fölbecsültessek és minden lakos („omnes homines”) összeírassék, ugyanakkor, midőn az Isten emberi alakban megjelent.”¹⁸

Ilyen általános népszámlálás Orosius nyomatékos szavai szerint valami hallatlan dolog volt addig az emberiség történetében, valóságos világesemény. „Ami – úgymond ő – a világ teremtése óta sem a babilóniai, sem a macedóniai világbirodalomban nem történt soha, annál kevésbé jelentéktelen országokban.”¹⁹

A maga nemében tehát a legelső volt e népszámlálás, mert a római világbirodalom és hűbéres országainak kivétel nélkül *minden lakosára* („omnes homines”) kiterjedt, nem pedig csak azokra, kik római polgárjoggal („cives”) bírtak. Nem is sejtette Augustus császár, hogy ez összeírással éppen azt dicsőíti meg, ki az egész emberi nem megváltására mint Istenember jelent meg e földön.

¹⁵ Suetonius, August. c. 27.,... censum ... populi ter egit: primum ac tertium cum collega, medium solus.”

¹⁶ Idevágó részének szövege a következő: „Patriciorum numerum auxi consul quintum jussu populi et senatus; senatum ter legi; et in consulatu sexto (R. é. u. 726.) censum populi conlega M. Agrippa egi. Lustrum post annum alierum et quadragesimum feci, quo lustrum civium Romanorum censa sunt capita quadragens centum millia et sexaginta tria millia. Alterum consulari cum imperio lustrum solus feci Censorino et C. Asinio Cos. (R. é. u. 746.), quo lustrum censa sunt civium Romanorum capita quadragens centum millia et ducenta tria millia. Tertium consulari cum imperio lustrum conlega Tib. Caesare feci Sex. Pompejo et Sex. Apuleio Cos. (R. é. u. 767.), quo lustrum censa sunt Romanorum capitum quadragens centum millia et centum triginta et septem millia.” Lásd Mommsen, Res gestae divi Augusti, ex monumentis Ancyrano et Apolloniensi iterum edidit; accedunt tabulae undecim. Berolini, 1883.

¹⁷ Cassiodorus, Variarum epist. et formul. 3,52. Zumpt W., Das Geburtsjahr Christi, Leipzig, 1869. 160. s köv.

¹⁸ Histor. Rom. VI. 22.: „Itaque anno a. U. c. 752. Caesar Augustus, ab Oriente in Occidentem, a Septentrione in Meridiem ac per totum Oceani circulum cunctis gentibus una pace compositis, Jani portas tertio clausit ... Eodem quoque anno tunc primum idem Caesar ... censum agi singularum ubique provinciarum et censeri omnes homines jussit, quando et Deus homo videri et esse dignatus est.” Vö. VII. 2.

¹⁹ Histor. Rom. VI. 22.: „Quod nunquam penitus ab Orbe condito atque ab exordio generis humani in hunc modum, ne Babylonio quidem vei Macedonico, ut non dicam minori cuiquam regno, concessum est.”

De első volt ez összeírás azok között is, melyeket *Publ. Sulp. Quirinius* ejtett meg Judeában, akit szent Lukács röviden *Küreniosznak* (Κυρηνιος) nevez evangéliuma görög eredetijében, ami nem egyéb, mint a latin *Quirinius* (Vulg. *Cyrinus*) névnek görögös átírása.

Lukácsnak azon megjegyzése azonban, hogy e Quirinius *Szíria helytartója* volt, sok fejtörést okozott az írásértelmezőknek. „Ez az első összeírás – mondja ő – lőn Cirinustól, Szíria helytartójától,»²⁰ pedig Tertullian II. századbeli egyházi író szerint e népszámláláskor és Krisztus születése idején *C. Sentius Saturninus* volt Szíria helytartója.²¹

Voltak, akik itt Lukács evangélistát anachronismusról vádolták. Ámde lehetetlen föltételeznünk Lukácsról, az egykorú történetíróról, hogy ilyen vastag időszámítási hibát követett volna el. Viszont a tudós Tertulliant, akit az evangélistától körülbelül egy század választ el, szintén nem vádolhatjuk tévedésről. Az ellenmondás kettőjük között csak látszólagos, melyet többféleképp is meg lehet oldani. Valószínűbbnek tartjuk a következő magyarázatot. Tényleg *Sentius Saturninus* volt ugyanez időben Szíria helytartója. A bölc Augustus azonban, egyrészt esetleges visszaélések kikerülése végett, másrészt nehogy megsértse Heródest, a társkirályt (!) – bár ez, mint tisztán a rómaiak kegyelméből való király, voltaképp csak hűbérese volt a római császárnak és a zsidók már Pompejus óta, vagyis Kr. e. 63. óta voltak Róma adófizetői – mégsem Szíria helytartójával végeztette a népszámlálást, mert ez Judea királyságát nagyon is egyszerű római provincia színében tüntette volna föl,²² hanem a keleti hadsereg főparancsnokával, *P. Sulp. Quiriniussal*, mint e célra külön kiküldött teljhatalmú követével (legátus), kinek meg volt hagyva, hogy úgyszólván Heródes rendelkezése alatt s mintegy őt e nagy munkában segítve működjék. És tagadhatatlan, hogy senki sem volt alkalmasabb e nagyfontosságú és óriási munka rendezésére és vezetésére Palesztinában és Szíriában, mint éppen e konzulviselt tekintélyes s mint államférfi és hadvezér egyaránt kiváló ember, ki jól ismerte a Keletet, mert már korábban is szerepelt ott mint hadvezér s mint az ifjú C. Caesar szíriai helytartó tanácsadója, ki azonfölül határozottan bírta a császár bizalmát.²³

Hogy pedig Lukács mégis Szíria *helytartójának* nevezi Quiriniust, ennek magyarázata az, hogy evangélistánk e népszámlálásnál jóval későbbben (R. é. után 814²⁴–816, vagyis Kr. után 61–63 között) írván evangéliumát, amikor Quirinius már csakugyan (R. é. után 759–765, vagyis Kr. u. 6–12) viselte volt azt a méltóságot (legatus Augusti proconsulari potestate), bátran hozzátehetette nevéhez a csak utóbb szerzett *címet*, mert ezen ismerték legjobban könyvének egykorú olvasói és korának zsidai is, hisz Quirinius nevéhez, mint Szíria *helytartójához* fűződött a zsidók előtt annak a nevezetes *második* népszámlálásnak emléke, mely Judea önállóságának teljes megszüntetésével függött össze, mely alkalmul is szolgált a fanatikus galileai Judásnak s vakmerő kis csapatának a rómaiak elleni lázadásra, mit azonban a rómaiak vaskeze csakhamar leverte.

Elsőnek nevezi tehát Lukács a 752-iki népszámlálást, hogy megkülönböztesse ettől a későbbi *másodiktól*, melyet ugyancsak Quirinius már mint Szíria *tényleges* helytartója ejtett

²⁰ Lukács 2,2.

²¹ Adversus Marcionem IV. 19.: „Sed et census constat actos sub Augusto tunc in Judaea per Sentium Saturninum, apud quos genus ejus (se. Christi) inquirere potuissent.” Vö. IV. 7.

²² Más tekintetben is híven követte Augustus Róma bölc politikai hagyományát. Így, hogy a zsidó népet föl ne ingerelje, a római szokástól eltérőleg s a helyi szokásokhoz alkalmazkodva, elrendelte, hogy a zsidók összeírása a származás alapján történjék, melynek értelmében kiki nem lakóhelyén, hanem nemzetsége városában írassa be magát. Az ediktumnak épp ezen intézkedése miatt volt kénytelen József és Mária is királyi ősüknek, Dávidnak szülővárosába (Kir. I. 16,1.), Betlehembe menni, mert családi lajstromaik ott őriztettek. (Lukács 2,4.) Az isteni gondviselés tehát egy kis tartomány szokásaihoz alkalmazkodóvá teszi a világhatalmas Róma császárat, hogy beteljesedjék Mikeás prófétának a Messiás születési helyéről mondott jóslata. (Mikeás 5,2.) „Ludit in humanis divina sapientia rebus!...”

²³ Tacitus, Annal. 3,48.

meg Judeában, Samariában és Idumeában, ti. midőn Kr. u. 7-ben Archelaus, e tartományok ethnarchája az ellene fölmerült panaszok miatt Augusztus császár által letétetett s a galliai Viennébe száműzetett, birtokrésze pedig, bár külön prokurátort kapott, mint római *provincia* Szíriához kapcsolatott s így közvetlenül római fölügyelet alá helyeztetett.²⁵ Erről a második népszámlálásról, mely lényegesen különbözött az elsőtől, mert Judeában már mint Rómától teljesen függő provinciában, egészen római szokások szerint végeztetett; megemlékezik Flavius József is.²⁶

Egy másik érvet ahhoz, hogy Jézus R. é. után 752-ben született, ugyancsak szent Lukács evangéliuma szolgálta, midőn azt mondja, hogy keresztelő János Tiberius császár uralkodásának tizenötödik évében kezdett prédikálni²⁷ s nemsokára hozzájárult a názáreti Jézus is, ki ekkor Lukács följegyzése szerint körülbelül 30 éves volt²⁸ és megkeresztelteté magát János által.

Minthogy pedig Tiberius császár uralkodásának 15-ik esztendeje a R. é. utáni 782-ikre esik,²⁹ ebből Jézus életéveinek számát: 30-at csak le kell vonnunk, hogy megkapjuk születésének esztendejét. Az eredmény 752-öt ad Jézus születési esztendejéül.

Hogy pedig Tiberius uralkodásának 15-ik esztendejét nem szabad az ő társuralkodásától számítanunk – vagyis nem R. é. után 766. február havától, amikor Augusztus császár kormánytársa lett – mint azt önkényűleg azok teszik, akik Jézus születését előbbre akarják tenni, ez kitűnik abból, mert a régi történetírók közül *senki sem* számítja azt onnan.

Minthogy tehát Tiberius császár uralkodásának 15-ik esztendeje Augusztus halálától, vagyis 767. ősztől számítandó, Krisztus nem kereszteltethetett meg s nem kezdhetette meg nyilvános működését 782. ősze előtt *és nem is születhetett 752. előtt.*

Ezen kelettel tökéletesen egybevé a keresztény hagyomány, melynek legkiválóbb tanúi szent Ignác vértanú (†107.), szent Irén (†202.), Alex. Kelemen (†217.), Tertullian (†220.) és mások, akiknek különböző szempontból kiinduló időmeghatározásai mind 752-re vezetnek. Az egyház is emellett foglal állást, amint ez a legrégebb római Martyrologiumból kitűnik, melyben ezeket olvassuk: „VIII. Kai. Januarii. Jesus Christus Filius Dei in Bethlehem Judaeae nascitur, anno Caesaris Augusti Octaviani quadragesimo secundo (primo), Olympiadis vero centesimae nonagesimae (quartae) anno tertio, *ab Urbe autem condita septingentesimo quinquagesimo seeundo*, compressis cunctarum per orbem terrae gentium motibus et firmissima pace ordinatione Dei a Caesare Augusto Octaviano composita, quando Cyrenius, ex consilio senatus in Judaeam missus, census hominum possessionumque describebat, sextam mundi aetatem suo piissimo consecravat adventu”.³⁰

Ami pedig a Messiás születésének hónapját és napját illeti, az az egyház ősrégi és állandó hagyománya szerint december 24/25-ike volt.

* * *

²⁵ Van azonban reményünk, hogy e kérdés idővel még egyszerűbb megoldást is nyer. Az újabb kutatások után ugyanis úgy látszik, hogy Quirinius két ízben volt Szíria helytartója. Első ízben R. é. után 750. ősztől, vagy 751. tavaszától mintegy két évig, amint ez már az 1764-ben Tibúr közelében kiásott, úgynevezett tibúri fölírat bizonyítani látszik, főként azonban a velencei Orsato-féle fölírat. Másodízben 759-765 volt Szíria helytartója. Ilyen módon a szent Lukács által említett „első (πρωτη) népszámlálás” természetesebb magyarázatot nyerne szemben azon másodikkal, melyet ugyanezen Quirinius tíz év múlva eszközölt, Archelausnak száműzetése után.

²⁶ Antiqu. XVII. és XVIII.

²⁷ Lukács 3,1. s köv.

²⁸ Lukács 3,23.

²⁹ Augusztus ugyanis 767. aug. 19-én halt meg, így tehát Tiberius uralkodásának első esztendeje 767. őszen kezdődött (767+15 = 782) és tartott 768. őszeig.

³⁰ Migne, ser. lat. XCIV. 1140. squ. Vö. Beda V. De temporum ratione. Sexta Actas. Migne, ser. lat. CX., 545.

Az Istentől előre hirdetett s a népek által évezredek óta várt Üdvözítő, Jézus Krisztus tehát R. é. után 752. december 24/25-ikén született. Ez volt az az örökké emlékezetes esztendő, mely Betlehem jászolában látta megjelenni azt az égi Magzatot, kinek születésétől haláláig, föltámadásától mennybemeneteléig oly csodálatos módon teljesedett be mind, amit felőle a próféták megjövendöltek; ki világosságot gyújtott az emberek lelkében, ki békét hozott a nyugtalan szívekbe, ki betöltte az emberiség sóvárgó vágyát, kibékíté atyjával, Istenével.

II. A keresztény időszámítás

Bár korszakalkotóbb eseményt képzelnünk sem lehet, mint Jézus Krisztus születését, mely középpontja az egész világtörténetnek, keresztény őseink időszámításának kiinduló pontja még sem az volt. Ők nem azt az időszámítást használták, mellyel mi élünk s mely Jézus Krisztusnak, a világ Megváltójának születésétől számítja az évek sorát. Ez a számítási mód csak a VI. században lett megállapítva, s bizony alig hatszáz esztendeje, hogy a keresztény népeknél általánosan használatos.

Az első századok keresztényei, miként sok egyéb megengedett dologban, a görög-római kultúrához alkalmazkodtak, úgy az időszámításban sem tértek el ama pogány népektől, amelyek között éltek s laktak.

E pogány népek időszámítása azonban éppen nem volt egyöntetű, egyforma, hanem különböző. S e különböző időszámításokat (aerákat) egymás mellett használták, pedig aszerint, amint más és más történeti esemény képezte azok kiindulási pontját (epocháját), nagyon is eltértek egymástól. Csak a legfontosabbakat említem föl.

A görögöknél dívó egyik időszámítás az *olimpiai* volt (aera Olympiadum), mely négyévi időszakok folyó évei szerint történt. Nevét a görögöknél Zeusz tiszteletére négyévenként rendezett olimpiai játékoktól (olimpiaszok) nyerte, melyeket első ízben Kr. e. 776-ban tartottak; ezen évvel kezdődik ez időszámítás. Az első századokban, különösen a keleti keresztényeknél nagyon el volt terjedve; a IV. században élt caesareai Özséb történetíró is ezt használja, sőt egyesek még a középkorban is, például I. Fülöp francia király a XII. században.

A *Szeleucidák szerinti* időszámítás (aera Seleucidarum, vagy aera contractionum) kiinduló pontja Kr. e. 312. okt. 1-je. Hajdan különösen a Keleten volt használatos, s a szír keresztények még ma is használják.

A rómaiaknál használt egyik időszámítás *Róma alapításától* (aera urbis conditae) vagyis Kr. e. 752-től számította az éveket. (Rövidített jelzése: a. U. c. = ab urbe condita, – magyarul R. é. = Róma építése után.)

Ezen kívül használatos volt még a *konzulok*³¹ *évei szerinti*, később pedig a császárok és a pápák trónrálépésétől való időszámítás. A konzulok szerinti számítás azonban fönntartotta magát a Nyugaton a VI. század közepéig, a Keleten pedig a IX. századig.

Használták továbbá a *Julián-féle* időszámítást is (aera Juliana,) mely R. é. 708= Kr. e. 46. január 1-jével kezdődik, s Julius Caesartól lett elnevezve, aki ez évben összhangzásba hozta a polgári évet a napévvvel, amiért is ez a számítás csillagászati szempontból a fontosabbak közé tartozik.³²

N. Konstantin császár óta, Kr. u. 312-től kezdve mindinkább elterjedt úgy a Keleten, mint a Nyugaton az *indikciók szerinti* időszámítás (cyclus indictionum). Az indikciós tizenötévi

³¹ A konzulok a régi római köztársaság élén álló két egyenlő rangú államfők voltak, kiket a népgyűlés egy-egy évre választott, melynek letelte után mint prokonzulok az egyes provinciák kormányzásával lettek megbízva (tartományi konzulok.)

³² Julius Caesar (†Kr. e. 44) e javítást úgy eszközölte, hogy Sosigenes, alexandriai csillagász tanácsára az elkésett polgári évet Kr. e. 46-ban 67 nappal megtoldotta s a Numa Pompilius-féle 355 napos holdévet kitoldotta 365 1/4 napra s jövőre négyévenként 3 rendes és 1 szökőév tartását rendelte el. (Ez a Julián-féle naptár.) - Mivel azonban e számítás szerint a polgári év valamivel hosszabb volt a napévnél, azért XIII. Gergely pápa, akinek idejében a Julián-féle naptár már 11 nappal maradt el, újabb javítást rendelt el, melynek értelmében 1582-ben 10 napot kihagytak (okt. 4.-e után 15.-ét kellett számítani) s a századokat záró szökőéveket rendes (365 napos) évekknek kell venni. (Ez a Gergely által javított Julián-féle naptár.) A művelt Nyugat népei csakhamar elfogadták e naptárjavítást, míg a Keleti egyház még manap is a Julián-féle régi naptárt használja, ennek folytán azonban máig immár két héttel elkéstek a valóságos napevtől, mert jan. 14.-én van az ő naptárunk szerint jan. 1-je.

időszak folyó évei szerinti időszámítás a XVI. századig dívott; ezt követték a pápák is 1087-ig.³³

A *Dioklecián-féle* időszámítás (aera Diocletiana) kiinduló pontja Dioklecián császár trónralépésének esztendeje, vagyis R. é. 1037. aug. 29.-e = Kr. u: 284. Tudvalevő, hogy e pogány császár alatt dühöngött a Nyugaton az utolsó, de legborzasztóbb keresztényüldözés, melyről e kor történetírója, Őzséb ezeket mondja: „A kardok eltompultak, eltörtek; az ítélőbírák kimerültek és a keresztények folyton – énekekkel dicsérték Istent.” A Dioklecián-féle időszámítást a keresztények is használták egész a VI. századig. Persze, nem a kegyetlen császár iránti kegyeletből, hanem az alatta megölt rengeteg sok vértanú iránti tiszteletből, amiért is *vértanúk kora időszámításának* (aera martyrum) nevezték. Ezt használják még most is az ünnepszámításnál a keresztény koptok és abesszíniaiak.³⁴

Végre azonban egy tudós római szerzetes-apát, a szittya származású Dionysius Exiguus 532-ben szakított a Dioklecián-féle időszámítással, nem akarván e keresztényüldöző zsarnok emlékét az időszámítással is megörökíteni, s különben is megfelelőbbnek tartotta, hogy az emberiség, de különösen a keresztények időszámításának kiinduló pontja azon korszakot alkotó legnagyobb világesemény legyen, mely középpontja lett az egész világtörténelemnek, tudniillik a világ Megváltójának megjelenése e földön, aki fölemelte, megnemesítette, megdicsőítette a bukott embert, s átalakította, újjáteremtette az egész világot.

Dionysius időszámításának kiinduló pontjául azonban nem Krisztus Urunk születését vette, hanem az isteni Igének *megtestesülését*, vagyis R. é. 752. márc. 25.-ét, a mikor Gábiel, az Isten angyala megjelent Názáretben Máriának, a legtisztább szűznek s tudtára adta a hírt, hogy Isten őt az ígért Megváltó anyjául szemelte ki, s Mária alázatos feleletére: „Íme az Úr szolgáló leánya, legyen nekem a te igéd szerint, ” az Isten Fia természetfölötti, csodálatos módon a Szentlélek hatalmából Mária méhében az emberi természetet fölvette.

A Dionysius által kezdeményezett keresztény időszámítás, mely tőle *Dionysius-féle időszámításnak* (aera Dionysiana, vagy aera christiana, vagy aera ab Incarnatione) nevezetik, mint nem hivatalos, hanem magánember által megalapított számítás csak lassan, de annál biztosabban ment át a keresztényeknél közhasználatba, s minél inkább terjedt közöttük, annál inkább kiszorította a pogány eredetű számításokat.

Olaszországban eleinte csak szórványosan használták egyesek. A VII. és VIII. században elfogadták a megtért angol-szászok. A X. században csaknem általánosan el van terjedve Német- és Franciaországban. A XIII. század óta már a pápák is kezdik használni, habár rendszeren csak a XV. század óta követik; ez időtől fogva aztán – tehát körülbelül ezer esztendővel Dionysius után – kivétel nélkül mindenütt csak ezt az időszámítást használják a keresztény népek a gyakorlati életben.

³³ Indikció alatt tulajdonképpen az a császári rendelet értendő, melyben a földadó 15 évre ki lett róva. Az adólábnak e kihirdetésétől (indictio) az egész időszakot indikciónak = adókihirdetési időszáknak nevezték el. Idővel az indikciós számításnak három faja fejlődött ki. Az eredeti a bizanci (konstantinápolyi, görög) indikció, melynek kiinduló pontja 312. szept. 1.-je; ezt használja jelenleg is a görög keleti egyház. A másik a Béda-féle (császári) indikció, mely sz. Béda révén terjedt el; ez szept. 25.-ével veszi kezdetét. A római (pápai) indikció, mely 312. dec. 25.-ével, később 313. jan. 1.-vel kezdődött. Ez utóbbi az egész Nyugaton használatos volt.

³⁴ Kevésbé fontosak a régi keletieknél szintén dívó s egyesek által még ma is használt azon teljesen megbízhatatlan időszámítások, melyek kiinduló pontja a világ (helyesebben az ember) teremtése. Több egymástól eltérő faja van. Az alexandriai világaera például 5493 esztendőt számít a világ teremtésétől Krisztusig. A bizanci 5509 évet; az oroszok N. Péter cárig (1700.) használták, sőt a görögök még ma is használják. A sz. Jeromos-féle (miként a Római Martyrologium is) 5199 esztendőt számít Krisztusig. A zsidóvilágaera szerint, melyet a IV. században élt Hillel rabbi állapított meg, Krisztusig 3761 esztendő múlt el. Most tehát a zsidók a világ teremtése óta 5665-öt számítanak (3761 + 1904 = 5665). Ezt az időszámítást azonban a zsidók csak a Krisztus utáni XI. század óta használják, addig pedig a Szeleucidák görög aerája volt náluk használatos.

A XVII. századig e számítás helyességét illetőleg alig merült föl kétely. Ettől fogva azonban nem egy tudós³⁵ vizsgálat alá vette a Dionysius-féle időszámítást és hibásnak találták annak kiindulási pontját, mintha tudniillik e pont és Krisztus születési esztendeje között jelentékeny különbözet lenne; mert véleményük szerint Dionysius ezt a valóságnál későbbre tette. A különbözet meghatározásánál azonban eltérők véleményeik. Föltevésük szerint ugyanis a Dionysius-féle időszámítás R. é. 754-ben vagy 753-ban veszi kezdetét, minthogy pedig Jézus Krisztus véleményük szerint R. é. után 752–747. között született, így némelyik szerint 1, mások szerint 2, 3 sőt 7 évvel kellene a Dionysius-féle aerát megtoldani, hogy Krisztus Urunk születési esztendejével összhangba hozassák. A tudós *Sanclamente* annyira biztosnak és megdönthetetlennek tartotta véleményét, hogy 1793-ban VI. Pius pápához azon indítvánnyal fordult, toldaná meg a Dionysius-féle időszámítást hat esztendővel, hogy így végre valahára a történeti valósággal összhangba hozassék.³⁶

Sokan még ma is hibásnak tartják ez időszámítást s megjavítására többnyire 2–4 évet tartanak szükségesnek. Ámde tévednek. Mert, ha van is (mai alakjában) ez időszámítás kezdőpontja és Krisztus Urunk tényleges születési esztendeje között némi különbözet, korántsem akkora az, mint sokan vélik.

Dionysius ugyanis Krisztus *megtestesülését* sem R. é. 754-re, sem 753-ra nem teszi, hanem 752. március 25.-ére,³⁷ s ebben ő egy a II. századig fölvihető s teljesen megbízható egyházi hagyományra támaszkodik, mely közös volt a keleti és nyugati egyházzal egyaránt. Ő azonban nem R. é. 752. márc. 25.-ét vette Kr. u. 1-nek, hiszen az zéró-pontnak veendő, hanem a lejárt, a teljes esztendő végét, minthogy pedig csak *R. é. 753. márc. 25.-én múlt el az első esztendő a megtestesülés óta*, azért ezzel a kelettel: a megtestesülés utáni *első esztendő leteltével* (annus completus post Incarnationem), vagyis a megtestesülés *évfordulójával* kezdte meg Dionysius *a Krisztus utáni első évet*.

Később, midőn a megtestesülés évfordulója helyett a *születés* évfordulóját, vagyis R. é. 753. dec. 25.-ét vették kiindulási pontul, (annus *completus* post Nativitatem) ezen kelettel kezdődött a Krisztus utáni első év.

Utóbb a Dionysius-féle időszámítás még egy másik módosítást is szenvedett. Midőn ugyanis a keresztény évet összeolvasztották a Julián-féle polgári évvel, mely január 1.-jével kezdődik, figyelmen kívül hagyták a R. é. 753. dec. 25.-e és 754. jan. 1.-je közti csekély különbözetet, és a 754. jan. 1.-jétől folyó Julián-féle esztendőt vették a *Dionysius-féle időszámítás első esztendejének*. Ez a módosított Dionysius-féle aera (aera christiana vulgaris) a XVI. században általános lett és ma is ez az alakja használatos.

Minthogy azonban R. é. 753. jan. 1.-je vétetett mintegy Jézus születése napjának, ennek következtében 753. jan. 1.-je lett a keresztény időszámítás *zéró-pontja* s így e határvé is *zéró-évnék* tekintendő, s ezek alapján:

R. é. 752. a keresztény időszámítás szerint	= Kr. e. 1. év.
753.	= 0 év.
754.	= Kr. u. 1. év.
755.	= Kr. u. 2. év.

és így tovább.

A történettudósok időszámítása a Krisztus előtti éveket illetőleg tudvalevőleg eltér a csillagászok időszámításától, amennyiben amazok nem ismernek zéró-esztendőt, hanem már a R. é. 753-ik esztendőt veszik Kr. u. 1.-nek. A csillagászok szerint azonban R. é. 753. jan. 1. = 0; és ezek számítása szerint Krisztus Urunk születési esztendeje, vagyis R. é. 752. dec. 25.-

³⁵ S ezek között voltak: Baronius, Kepler, Scaliger József, Petavius, Sanclamente, Ideler, Patrizzi és mások.

³⁶ Sanclamente „De vulgaris aerae emendatione libri quatuor.” Romae, 1793. Prologus.

³⁷ Vö. Riesz Fl. „Das Geburtsjahr Christi.” Freiburg, 1880. 142. s köv. old.

e, a keresztény időszámítás szerint helyesen így jelölendő: Kr. előtti 1. dec. 25. S
következésképp például R. é. 751. febr. 15.= Kr. előtt 2. febr. 15.

A mi közönséges polgári számításunk és a Dionysius-féle között tehát az a lényeges
különbség van, hogy mi az évszám által jelzett esztendőt január 1.-jén még csak
megkezdettnek tekintjük, holott Dionysius szerint január 1.-jén tényleg már *lejárnak, teljesnek*
veendő.

Ha tehát *Dionysius fölfogása szerint* értelmezzük a keresztény időszámítást, akkor az csak
hét nappal toldandó meg, hogy a történeti valósággal összhangban álljon; mert csak ennyi a
különbség Jézus születésének tényleges évfordulója, vagyis R. é. 753. dec. 25.-e és a
Dionysius-féle időszámítás kezdőpontja, vagyis R. é. 754. jan. 1.-je között. Ha azonban nem
betelt esztendőket (annus completus) értünk, akkor e hét napon kívül természetesen *még egy*
esztendőt kell hozzácsatolnunk.

Dionysius fölfogása szerint tehát 1903. dec. 25.-e voltaképpen a Krisztus Urunk
születésének *évfordulójától* számított 1903. dec. 25.-e; de akkor *születésétől* az 1903. év dec.
25.-éig tényleg már 1904 esztendő múlt el, és következésképp 1903. dec. 26.-ától kezdve
minden perc már az 1905-ik év javára írandó.

Szem előtt tartva a közönséges polgári és a Dionysius-féle számítás közötti különbséget,
valamint a Dionysius-féle évek helyes értelmezését, könnyen eldönthető a sokat vitatott kérdés,
hogy melyik a XX. század első napja: 1900. jan. 1.-je, vagy pedig 1901. jan. 1.-je.